

Чөөн Саянның ийлеринде

Пркутск областың муруну чүгүдө, Саян сыйының соңгу-чөөн ийинде бедик даглар аразында эвөөн саянныг улуусу тоғалар чурттан чоруур.

Револьция мурунундагы чыдарда Пркутск губернияга бөзүн тоғаларың мында бар болуп турарын билдиргилер эвөөн турган. Чүс-чүс чыдарда олар аар-бөргө дараал-хемдигиниң адаанын чурттан келгенер. Оларны чийең сатылгилар, кожаандан келген дүжөмөттөр болгаш боттарынның ноёнаны, хамнары дараал-хемдиг, чулуң чий чораян. Хааның чазак тоғаларын алу-кырып төнөринге чедирген.

Ам үедө тоғаларың амдылар чуртталганы таңыткыч кылдыр өскөргөң, ажил-агымы, културалың чектелген.

Чөөн Саянның агаар-бойдуу кадыгыштары, Хөмөр болгаш өөңпөр-биле аңгылатын даглар терең хар-биле шынтыган, ажилтың аң-өлүк-биле байла. Дагларынң ийлеринде болгаш ханы ардагыларыңда «Бизин аңчы», «Бизин тоға» болгаш Бирөө аттыг колхозтарынң иви малын олардын турар сырды үгөн шууд деп үтүккө бо-ла ужуражыр.

Бөжүн чораян иви мал ажил-агылыг тоғалар шалга-ла чаагайкылар туттуңан ыш бажыңарда чурттай бергенер. Оларга каубтарың тудуп берген, ыңчалга-ла кызыл чыдарлар ам-даа боттарының ажилтың талзын чидирбөң.

Кызыл чыдарынң массачызы Александр Биштеев бодунуң ажилына кончуг кылат. Ол кезеңде-ле орукта чоруу чоруур. Биштеев таанынга комнары, солуннары, журналдары плакаттары, долур суккан ивиге артынып алгаш Кара-Бүрөң хемдин ууну дуглар кадыр-каскаттарда чурттан турар чурттакчыларынң кезип чоруур. Чамын черлерге оң артерин лам-на берге оруктарың көшкөлдү кадырлар улам-на шалтыктан турар. Ыңчалга-ла мындыг оруктар оңу доктаадып шыдавын турар. Бир тоғадан орук кадыр-дыр деп айтырарга оңу харымызаны болса: «Эки-дир! Иви иви болгаш ыт өрте бөр-дир» деп ол черде чугаалажып турары анаа эвөс.

Александр Биштеев иви кадарчыларының туралында чөдө бөргө оңу кадарчылар долгандыр үткө-лө бөрлөр.

—Радио чүгү чугаалап тур, солуннарда чүгүн дугайын билгил турар-дыр, чугаалап көрөм че дийип-ле, олар анаа ужуражып келдирер.

Орай келжөгө чедир-ле одаларга бөсөдалар ургучулар чоруу турар.

Чуртта болуп турар чугула политиктиң болушунан кызыл кызыл ивиге практиктиң ажилдары-биле, оң чөк сорулгаларын шийтирээр-биле массачылар холбаштырып билер. Ол чүгө бөсөдалар чорудары-биле ызыггаратынмай,

а-наларчыларга, ачыларга солуннары, журналдары, номнары база номчуу турар.

Александр Биштеев болгаш кызыл чыдар ардагыларыңа чаа томулаткан Валентина Михайловна Андалева олар Сибирийнң көдө ажил-агынын улам сайырадыр талзы-биле салдынып турар сорулгаларын иви малдакчыларыңга тайлы-бирлап берип турарлар.

Саянга чер ажилы сайырадыр аржакоң деп турган үе база-ла турган. Коллективизация эгезең үедө бөр анаа чер ажилчыча чүгө бир дугар-ла эгезең кирген. Дайын мурунундагы чыдарга чедир бөзүн «Кызыл аңчы» колхоз бир гектар черден 144 центнер картофельди, 15 центнер арбайны ажаан ап турган.

Көдө ажил-агы артели мал ажилын хөгжүдериң талзы-биле эки түнөөлөрдүн чедип алган. Кадыр-ширин агаар-бойдуугу кызылның тараажылары болгаш малчылары чыл санында-ла чаа-чаа чедип-шириниң чедип ап турар.

Дагларынң бедик сынарны ажил чораян, кызыл чыдарын ажилдакчылары мөңгүлөңкө мөңгүлөңкө баары Дашту-Ой оларынга чедип келгенер.

Бөжө иви малдакчылары боттарының ажилын доктаап, кызыл чыдарга чедип келгенер. Бизаа ажаакчылары Анна Иаотова, Евдокия Андалева одажге чөк омурганар. Оларынң чанында сааныч Шоврукпан Чадра омурган кижилеринң бажында ивигин хөмгө сүдү-биле сүт-төң чөйтүр сарыг шайлар аяктарда мөңдөйиниң турган. Александр Биштеев чурттуң ивиги амдыларың дугайында болгаш даштыкыда болушунан дугайында сонугурангы чугаалажып эгезең. Колхозчулар оң айткыларың салды, база төрөөн колхозунуң ажилын кычкып акжидин алзырын дугайында санал-оңалдарын берип турганар.

Бөсөда сонда Биштеев колхозчуларынң шүгүмчүлөдөрүн, саналдарын болгаш негелделерин колхоз баштаар черинге дамчыдып бөрү-биле бижип ап омурган.

Александр Биштеев омурдурарыңа ды-ла мергежиди. Ол совет шүгүмчүлөрдүн шүдүктөрүн, ырларын төрөөн дымыңче омурдурар турар, оңу аныктар кончуг сонугуран ыраажып турарлар. А. П. Чеховтун өгөңдөңгө бөрү 50 чыл болган оңу дагларда олар черлеринге улуг көдүр-лүшүнү-биле демделген өрттирген. Оруктуң улуг чогаалчынын чогаалдарынң дугайында тайлыбыраашынын кадарчылар төрөөн тоға дымыңа дынзыаннар. Кабултуң сценанын А. Чеховтун «Адыг» деп шийин көргүскөн. Б. Адамов биле Е. Иаотова роздыарын эки ойноп көргүскөннөр. Ам Биштеев С. Михалковтун баскалары омурдурар турар.

ШЫННЫҢ МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

„Негелделерни саададып турар“

Хөй-инитиниң хөргөңин сачыңдаан Төлүш Майындагы хөргөң Чая-Хөл рай-прокуратураның саададып турарын илетер-дет корреспондентка бо чылдын январь 16-да үгөн № 11 (3205) «Шыңга» партияныг.

Корреспондентиниң изи-биле хыналда чодугар сачыңдагы Майындагы хөргөң районун сак кылдып эртен чылдын март айда район прокуратурамыңа килргени, үк хөргө амыңга чедир көрүнүмө-өн илетер деп, Чая-Хөл райкүсөм редакцияга дыңдады.

Редакциядан: Төлүш Майында эртен чылдын Чая-Хөл районун Хөргө көдө Советтин секретарынын ажилдан турган ажилчы чончү-бот-оңалга үндүрүүндө 300 рубль, хөй уругларынң илетер тыпсыр күрүнө дууламчынында 2500 рубль сачыңдаан. Сачыңдагы хөргөң райпрокуратураның үр саададып келген ив Чазан редакцияга бижэң. Көдө бижичиниң негелдеси солунга үн-зе-даа райпрокуратура тоомчага албаанын болгаш үк хөргө амыңга чедир саада-дып турарын райкүсөмнүг хыналдазын хөргөчүлөп турар.

КОЛХОЗТАР ТУДУГЛАРЫНДА

Шалыпкын темпилиг чоруп турар

Чөөн-Хемчик районунң «Искра» көдө ажил-агы артелинде тудуг ажилы шалыпкын темпилиг чоруп турар. Колхозтун тудуг бригаданың 60 чылын 30 бажың тудуг планын тургаш, август 1-ге чедир 35 бажыңнарын тудуп амыңга килрген болгаш 17 бажыңнарын хазанын тургузуп алган, ам нарын кылгыларын каш хонуктан доозар.

Колхозчу суурда иви чунар бажың болгаш чаа школа, дарганнаар, бизаннаар үш мастерскалар база электростанция, дээрбе, шилорама, гараж болгаш эки шы-

нарың 3 мал кажаалары бо чылын немей туттуңан. Бригада 200 тонна тараз килр өскөдү, 225 тонна силос килр ийр өңгарын пландан артыкка кылып дооскан.

Тудуг бригаданың 60 муң туубуну бүдүрүп үндүргөн болгаш 10 тонна чыгайын өртөткөн.

Тудугчулар СЭБН-ниң XX съездинде тудуг ажилының талзы-биле чедип-киривин ужуражыр соруга-биле социалисттиг чарыштын бедиктен хузаалгезин алган ажилдап турарлар.

M. МАНАА.

Туубу бүдүрер эвево

Өвүр районунң «Совет Тываның 5 чылы» көдө ажил-агы артелинде тудуг бригаданың туубу кымыр эвевоу бүдүрүлгө планын хуусаа бетинде күөсөдир дөш, организастиг ажилдан турар.

Эвево бо чылын 30 муң туубу кымыр планын тургаш, ам 25 муң туубуну кылган. Артын 5 муң туубуну каш хонуктан бүдүрүп үндүр.

T. ОЧУТ-ООЛ.

Тудуг планын күөсөдир дөш

Чаа-Хөл районунң «Трилетге» көдө ажил-агы артелинде баштаар чери, колхозта партия организастигын тудуг ажилын чугулага көргөш, тудуг бригаданың 50 амың колхозчулар, 16 амың болгаш 1 автомашина бижилган. Бригаданы дуржулагымын Бускаайлы удурутур турар. Эш Бускаайлы бригаданың үш эвевога чарып тургускан.

Бригада 600 кубометр иви бетелтээр турган 561 кубометриң бетелтөөш, оң 300 кубометриң колхоз төвүндө дүжүрүп алган. Бо чылын 16 чаа чурттага бажың тудар планында 9 бажыңын, бүдүрүлгөң 3 туууну, 500—500 хөй кирер 3 кажааны, 160 инекке 2 кажааны, малчынарда 3 чурттага бажыңын, 80—80 тонна тараа уруг 2 складтын тудуп амыңга килрген. Колхозтун чунар-бажыңын кол тудуун дооскан болгаш бир хазын кажааны, 4 тараз складтарын кырышала, 20 уруглар турар аяктын тууун доозуп турар. 150 тонна ишкыр хөмчөңдиг силос салыр чартык башының өңгарын колхоз төвүндө касып болгаш оң хазын кымыр 80 кубометр дашты сөөртүп алган, ам башының хазанын кылып турар.

Коммунист эш Давыкка удурутурган саман бүдүрүлгөңин эвевоунда 20 амың хөргөңнөр ажилдан турар. Эвево 70 муң саман кымыр планында ам 38 муңну кылган. Саманчыларын кижя бүрүгү хүндө 100 саман хөптөр планын орачөк амың күөсөдир турарлар. Чижэ, Довай-оол, Серекма, Мичинмаа, Дартың-оол, Чолдак-оол болгаш өсөөлөр-даа хүн нормазын 1,5—3,5 катаяп амың күөсөдир турар.

Ини-Барал эш Дамбага удурутурган 18 кижя составтыг эвево 100 инек кирер 1 кажааны, малчынарда 1 чурттага бажыңын, 500 хөй кирер 1 кажааны тудуп амыңга килрген. Тудугчулардан ком-

мунист эш Серин амың нормазын 190—200 хуу, комсомолчу эш Чинчин-оол—150—175 хуу күөсөдир, эвевочуларынң муңа-кымыр болуп турарлар. Алар-Төштө эш Шалтанга эвевоу 11 чурттага бажыңын болгаш чедир туттуңмаан 2 бажыңын тууун дооскан. Эвевоңун кел-жиптиреринден эштер Төрө, Витруг-оол, Садываа амың нормазын 125—150 хуу чедир күөсөдир турарлар.

Колхозтун тудуг ажилында азын чедип-киривин бар болза-даа четтестер хөй. Колхоз баштаар чери, колхозта партия организастигын тудуг бригаданың кижя болгаш тирттар күш-биле база чөкчөк-хөргө-сөдөр-биле амыңга чедир четче хандыр-баан. МТС колхоз туудуңга багай дуулазын турар. Колхозтун бир автомашинаның септен бөрү-биле 3000 рубль алгаш машинаны үш ай иштинде ам-даа септөөн.

Колхоз бо чылын тудуг кымыр-биле күөдөңдө 30 муң амың рубльдиң чөзө-лөң алган. Оңу чөп амыңга килрген турар. Ини-бүрү материалдар алмыр-биле 19 муң рубльди Чая-Хөл райпокуратура берген. Иниг болза-даа мыңчага чедир канын-даа материал албайн. Чагыт амуңга 1000 саяныг шифер, 75 комплект плиталар, 5 тонна бензин болгаш өсө-даа чүдүдөрүн райпо саалдып, тудуг ажилын дүргөдө-ринге шалтыктан турар.

Колхозчу тудугчулар бо чылдын тудуг планын октябрь берге чедир күөсөдир дөш социалисттиг чарыштын бедиктен хузаалгезин алган ажилдан турарлар. Оларын ишкөңдө күөдөр талзы-биле колхоз баштаар чери, колхозта партия организа-стигын организастиг ажилдарын чорудур-журтук.

X. САРЫГ-ООЛ,

колхозта партия организастигын сепретары.

Тудуг бригаданың

Өвүр районунң «Бизин түк» көдө ажил-агы артелинде тудуг бригаданың бо чылын 25 чурттага бажыңнын, 6 мал кажаалары тудар, эртен чылын шала туттуңан 10 бажыңнарын амыңга килрген планын. Бердинген сорулганы сентябрь 1-ге чедир күөсөдир дөш бригада организастиг хөмчөгөдөр чорутуңан.

Тудугчулар 5 мал кажааларынң ту-

дуун дооскан болгаш 23 чурттага бажыңнарын кол тудуун кылган, ам амыңнарын, кырышын кылып турар. 25 муң туубуну, 5 тонна чыгайын өртөдип бетелтөө болгаш эртен чылын чедир туттуңмаан 10 бажыңнарын амыңга килрген.

B. КУУЛАР.

МТС биле колхозтар аразында

керээни күөсөдиринче кичээңгей салыр

МТС-тер биле колхозтарынң аразында керээ болза, күрүнө ажил-дууалыг болгаш улауг организастиг күшүгү документ, МТС-теринң болгаш колхозтарынң ол керөөлөр-ни амың чөккө күөсөдиринден колхозтарын амыңга килрген чөп амыңга килрген, көдө ажил-агы култураларынң дүжүттүү бедилери, инитиниң мал ажилын бүгү хөмчө-биле хөгжүдөр болгаш колхозтарынң организастиг ажил-агынын бижилганын улуу-биле хамааржыр.

Колхозтар аразында керөөлөрдүн күөсөдириниң талзы-биле хөмчөгөдөр кайла-ла чедип-киривин-биле боттаңдырын турар болду, мында амың чедип-киривин күөсөдирин турар. Бо дугайын Бай-Хаак МТС-тин болгаш Таңды районун колхозтарынң ажил-чорудуламын бадтыктан турар.

Межелей сумуунда Калинин аттыг көдө ажил-агы артелинде ажилдан турар МТС-тин трактор бригаданы трактор ажилының планын эртен чылын 109 хуу, мыңчага түс-түс амыңдарын айткан хуусааларында кымырын 102 хуу күөсөдир. Калинин аттыг колхозтун хөвү бригаданың келжиптирер боттарының азынча трактор бригаданың хөргө-лөң саалды чөккө хандырын бершанал, бедик дүжүт дөш күөсөдириниң ажилданган.

МТС биле колхозтарынң аразында керөөни күөсөдиринче кичээңгей кайла-ла салбайн барган болду, мында ажил-агынын түңкөли шөкүгү эвөс дээрин ол-ла районун Буденный аттыг колхозтундан көрүп болду. Бай-Хаак МТС-ин ол колхозга ажилдан берип турар трактор бригаданын удурутур, кылаа чогуур амыңды трактор бригаданы айткан хуусаалында бедик деннеге күөсөдир турарын контролдавай келген.

Буденный аттыг колхозтун баштаар чери (даргаам турган эш Полев) бодунуң азынча МТС-биле керөөнүндө хузаалгезин икракта четтес күөсөдир. Механиза-торларга инитиниң чөкчөңгө организа-ставаан, кылар, чаар материалдарын өй-шаанда өкчөп бербөзүннөдөр тракторлар, комбайнар болгачок-ла амың чөк турар чорукка таваржып келген. Тараз ажил амыңгынын үзүндө таразын комбайн шанче сөөртүрүп саалдык, комбайнардын ажилы база өсөкөсөп турган. Хөргөңүн чөкчөңгө таразын чыгы амыңга килрген кичээңгей сал-баан.

Бо бүгүңү түңкөлинде ол колхозта МТС-тин трактор бригаданы трактор ажилының планын чүгө 84 хуу, мыңчага амыңдарын айткан хуусаалында кымырын чүгө 80 хуу күөсөдир. Колхозтунда, МТС-тин-даа талзында аразында керөөни күөсөдирин келгенден таразын дүжүгү ол колхозга чавыс болган, үрөңгө-даа, мал чөкчөңгө-даа тараз чедипшөөн, колхозчулар күш-хүңгө таразын база-ла эвөңгө алган. Бо чорук күрөңгө-даа, колхозга-даа, колхозчулар-га-даа когаралдыг болган дээрин маргыла-даа чөк-тур.

Эртен чылда болгаш четтестерин чалыкташ, колхозтарынң организастиг ажил-агынын бижилганын МТС-тин рөзүн бедилер, МТС-биле колхозтарын аразында керөөни бүрүн күөсөдир дөш Бай-Хаак МТС болгаш районун колхозтар бо чылын азын амыңдарын кылган. 1955 чылдын бирги чартында МТС

трактор ажилының планын 102 хуу кылдыр, бедик шынарлыг күөсөдир. Часкы чер адырлыгынын планын 130 хуу күөсөдир, оларынң 500 гектарын Т. С. Мальцевтин аргазы-биле амыңдап кылган.

Бай-Хаак МТС-ин болгаш районун колхозтарын 3400 га кур болгаш курук-кан черерин амыңга килрген, 400 гектар шөлгө кукурузаны тараан.

Инитиниң малынң баш санын күөсөдир, оңу прокудатуун бедилер дөш районун колхозчуларын, механизаторларын демниг кады амыңга килрген улам-на күөсөдирген. Магта шынарлыг кажааларын, силос шыгачыларын колхоз бүрүгү тулап турар. Мал фермаларына хөй күш-үнер амыңдарын механизаторларын ажилын МТС боттаңдыр эгезең. Мал кажааларын тударына тудуг мыкжы сөөртүрүп планын МТС бо чылын 103 хуу күөсөдир, фермаларже септени 22 муң тонна километр хөмчө-лөң кылдыр сөөрткөн болгаш 700 кубометр хөмчө-лөң силос онгарларын касып.

Оң-биле чөргөлөшүр чамдык колхозтарын болгаш МТС-тин талзында керөөдө хузаалгезин ам-даа шөргөң-биле күөсөдирин чедип албаанын демдел-жөр хөргө.

МТС биле колхозтарынң аразында керөөни күөсөдирин контролдайрың МТС чөвүлөдир боттаңдыр ужурутук. Ол чөвүлөдир хуралын чылда үштен эвөңгү эвөс катан, чугула көдө ажил-агы кам-пашыларынң бүдүрүндө, азын МТС директоруңуң, азын колхозтарынң брөзө-ниң баштаар чериниң негелдесиң амуңга, азын чөккө, чымдыларын көрдүңгөн. Иниг турбуже Бай-Хаак МТС-тин чөвү-лөң бо чылын чүгө чалгыс катан, часкы тарылга эгезелериниң муруну чарымында чылган. Часкы тарылга эртен-инден бөрү орачөк хөй үе эртен, бо үенин иштинде МТС биле колхозтар аразында керөөлөрдүн канчаар күөсөдирин турарын МТС чөвүлөдирин-даа, колхозтарын баштаар черлериниң чангызын-даа хуралыңа чугаалашкан.

Ам дүжүт ажаан амыңгынын бедик деннеге эрттирерин дугайын МТС чөвүлөдирин болгаш колхозтар баштаар черлериниң хуралдарыңа чугаалашкан, бо талзы-биле боттуг хөмчөгөдөр амыр негетиниң турар.

Бай-Хаак МТС-тин механизаторлары болгаш Таңды районун колхозтарын колхозчуларын көдө ажил-агынын бүгү хөмчө-биле сайырадырың сорулганын чедип-киривин күөсөдир болурунуг бүгү аргалары бар.

МТС-тин механизаторларын СЭБН Тын иви Пленумунуң доктаанын таңышкан партиянын XX съездинде адыр бодурун социалисттиг бедик хузаалгезин таразын алган. Чижэ, комбайн эш Петр Бантров «С—4» деп бот чоруту комбайн-биле күш-бүрүдө 8 гектар тараз ажаар нормазын 18 гектар чедир амың күөсөдирин хузаалгезин. Оң үгөдөр-биле өсөкө механизаторлар база-ла социалисттиг бедиктен хузаалгезин алганар.

Ам соруга болза, МТС-тин-даа колхозтарын-даа талзында аразында керөөдө адынган хузаалгезин чедип-киривин күөсөдирин чедип амыр организастигын бөзүр.

M. БАКЧЕВНИКОВ,

Бай-Хаак МТС-тин кол агроному.

Областың көдөз Советтериниң 1955 чылдың бирги чартында социалисттиг чарыжының түңкөлиниң дугайында

Ажилчы чоннар депутаттарынң область Советиниң күөсөкчи комитеди область көдөз Советтериниң 1955 чылдын бирги чартында социалисттиг чарыжынын түңкөли үндүргөн.

Көдөз Советтерин социалисттиг чарыжын организастиг болгаш ажил-агы, култура тургузушунун удурутур чамды көдөз Советтер элзек экижигенин түңкө көргүскөн. Советтеринң масса-биле аразында харылазын улам бижилкан, партиянын болгаш чазактын директиваларын күөсөдиринче массаны мобилизастиг оларын организастиг болгаш баш-карыктын саалдарын дыва бөзөөн.

Көдөз Советтер СЭБН ТН-нын сөөлү Пленумнарын шийтирерин амдыларга чедип-киривин боттаңдыр дөш, колхозтарын организастиг, ажил-агы тургузуун бижилгаар дөш, чер ажилын дүжүттүү бедилер, малды баш санын өсүтүр, оңу продуктуду чоруун бедилер дөш, көдөз суурларын чаагайжылдыла-зы дөш, чончү өзүп турар материалдыг болгаш културдуг негелделерин доктаа-мал хандылары дөш социалисттиг чарыжын калыбын турарлар. 1955 чылдын бир дугар чартында райкүсөмнарнын талзында көдөз Советтерин социалисттиг чарыжын организастиг тургузуу улуг ил-чөңөгөйи салып келгенин түңкөлине дыка хөй көдөз Советтер ажил-агыга, култура тургузушунга улуг чедип-ширини чедип алганар.

Областың көдөз Советтериниң социалисттиг чарыжынын чартыг түңкөлинде бир дугар черин Чаа-Хөл районун Ильянка көдөз Совети (даргаам эш Берестов, секретары эш Санарава) алган. Ол көдөз Совет моң мурунда чыдарды эки амыңдаан дөш облыкусомнун шаңналарын каш удаа алган. Ол болза,

чурттакчы чон-биле харылазын бижыл-лап, бодунуң организастиг амыңды дугайында депутаттарын болгаш активчилерин калба-биле килриштирип келген. Көдөз Советтин девискээринде «Трилетге» болгаш Молотов аттыг колхозтарын организастиг, ажил-агы тургузуу бижилгып, ажил-агынын түс-түс адырларын айлы-биле бедик көргүдөрүн чедип ап турар. Байыңда колхозтар мал бажы өстүрерин күрөө планнарын дыва амың күөсөдир. Ильянка, «Трилетге» колхоз мыныстыг улуг малды өстүрерин планын 100,6 хуу, хойнуун 113,2, өшкүнүн—132,8 хаванын—160 хуу күөсөдир, а Молотов аттыг колхоз мыныстыг улуг малдын—105,4 хуу, хойнуун—114, өшкүнүн—239, хаванын—133,7 хуу күөсөдир.

Малдан каш төл алырынның планын база-ла күөсөдир. 100 баш хөй бүрү-дүндө «Трилетге» колхоз 90 хураганын, Молотов аттыг колхоз 103 хураганын кам-галып алган. Инектен бизаа амыр, чылгы малдан кулун амырн база-ла күөсөдир. Байыңда колхозтарды сүт-бөзөөн фермаларын амың экижип, чартык чылда күрөңгө сүт дүжаарын планын амың күөсөдир. Амың үедө колхозтарын инитилештирген малын чүм өстүтү, серин чылгаларды эки олардын турар.

Байыңда колхозтарда чер ажилын олар бүгү тарылгага четчир санын үрөңгө ий боттары хандырынганар. Часкы тарылга кысыа хуусаада, бедик агротехни-ти деннеге эртен, Колхозтар тарылга планын бүрүн күөсөдир. Тараз култураларын тарылганын «Трилетге» колхоз 121,8 хуу, оң иштинде кол култура болур кызылгастың—119 хуу, кукурузын—110 хуу, картофельдин—100 хуу күөсөдир, а Молотов аттыг колхоз тараз култураларын тарынын 107,5 хуу, оң иштинде кол култура болур кызылгастың—110 хуу, кукурузаны болгаш картофельди 100 хуу күөсөдир. Тараз болгаш ногаа култураларын чыгы амыңга килрген эки организастиг. Амың үедө бүгү тарылга култураларын үнү-жү эки болуп турар.

Колхозтар тулуу база-ла бедик шынарлыг чоруп турар. Тудугларга хөргө-лөңнөр мыл материалдарын бүрүн-биле бетелтөө сөөртүп алган болгаш тудуг объекти-лериниң планы 70 амың хуу күөсөдир. Паандан дашкаар бир гаражын, бир тараз кургалыр черин «Трилетге» колхоз тудуп дооскан.

Ильянка көдөз Совети бодунуң девискээринде хөй-инити организастиг-биле болгаш албан черлери-биле харылазын бижилгаан. Улус өрөдөлдөңдөң шүгү-мунда эки түңкө

ССРЭ-нің херектеринге түр бүүрөтирген С. Р. Стригановтун АНШ-тың күрүне департаментизинге чорааны

ВАШИНГТОН, август 9. ССРЭ-нин АНШ-та херектеринге түр бүүрөтирген С. Р. Стриганов август 8-те күрүне департаментизинге барган, анда күрүне секретарынын оралачымы Губер-биле чугаашкан.

Ол чугаашканынын соонда Стриганов парала төлөөкчлериинге моон азданд меделетти кылган: «Туапсе» деп танкери болгаш оон команданын түдүп хоругдааны-биле холбаштыр Совет чазактын АНШ-тың чазакта бо чылдын июнь 18-те чоруткан нотанын чугааштыр салгындары бижикти дамчыды берген мен. Ол бижикте ай-тып турары болза, «Туапсе» деп танкери экипажынын 29 жекигинин хосталганы болгаш Совет Эвилелинде эоп чынык келгенин Совет чазак сеткил ханышканы-биле демдеген тур. Иччалаажок, экипажтын арткан 20 жекигинерин болгаш танкериин бодун амга чедир саадап турарынын фактынынга хамаарыштыр Совет чазак салгыч човап тур. Экипажтын арткан жекигинерин болгаш танкериин бодун хостап үндүр талазы-биле эргежок чугула кемчелерин АНШ-тың чазак ап чоруткан турарын Совет чазак маан тур.

(СЭТА).

Аныяктарнын болгаш студентилеринин V Бүгү-делегей фестивалында Совет гимнастичларынын улуг чедишкениери

ВАРШАВА, август 8. Аныяктарнын Варшава улустар аразынын спорт ойнарында гимнастика талазы-биле маргылаалары дозулган, ол маргылааларга ССРЭ-нин, Польшанын, Чехословакиянын, Кыдаттын, Япониянын, Болгариянын, Египеттин, Даниянын, Франциянын, ГДР-нин болгаш элзон каш еске-даа чурттарын спорт командалары киришкен.

Тилекчилерге шаандаларын тымыскылаан. Бирин чед даш шаандала кириген 36 адын медальдарын 35-жин совет гимнастичлар алганнар.

Советтин херезин гимнастичлары командала айы-биле язым-бүрү хевирлерин, а ол ишкан гимнастиканын мергежилдеринин талазы-биле бирин черин алганнар. Ийги болгаш үшкү черлерин Польшанын база Румыниянын төлөөкчлери ээлептер. Хей хевирлерин талазы-биле хууда ойнаарына бирги үш черлерин совет гимнастичлар Латвияла, Мания болгаш Егорова олар алган.

Гимнастиканын суза шамчозынынын талазы-биле маргылаанын чемпион адын болгаш адын медальн Егоровага тымыскан. Ийги черин Чехословакиянын спортсмени Боскова ээлеп. Нарын

чүдүр кылдырды гимнастика кылдырынын талазы-биле чемпион атты база Егорова чалаан алган. Черин ууун, белин халымынын талазы-биле бирин черин Егорова, демир кыргыз гимнастиканын кылдырынын талазы-биле бирин черин Чехословакиянын гимнастичы Боскова олар чалаан алган.

Совет спортсменчилер элзон хей менчүн болгаш хуер медальдарын база алганнар. Гимнастиканын хей хевирлеринин команда талазы-биле маргылааларын бирги черин база совет гимнастичлар чалаан алганнар. Олар бо талазы-биле 8 адын медальдарын алган. Гимнастиканын хей хевирлеринин талазы-биле маргылааларын командала, а үшкү черин Болгариянын командала ээлеп. Хей хевирлерин талазы-биле хууда ойнаарынын бирги черлерин Шахмат, Азиян болгаш Столбоп олар чалаан алганнар.

Гимнастиканын түс-түс мергежилдеринин талазы-биле бүгү маргылааларга бирги черлерин совет гимнастичлар чалаан алган, бо талазы-биле адын медальдарын алганнар.

(СЭТА).

Кур-нуң күрүнеинин статистика эргелелинин дыңнады

ПЕКИН, август 8. 1955 чылдын бирги чартынын бүдүрүлгө планын күрүне кооперативтеринин болгаш күрүне-хуу ажыдык база хуу ажыл-агыйым бүдүрүлгөлеринин үстүткенинин дугайында Кур-нуң күрүнеинин статистика эргелелинин дыңнадым Кыдаттын паралааты бижик турар.

Чуртун бүгү бүдүрүлгөлерин няити продукцияны бүдүреринин планын 101,7 хуу күстөткөн, ан эртең чылдаанын ол үези-биле деңгээрге 7,8 хуу ажык болган.

(СЭТА).

Америк көдөз ажыл-агый төлөөлери Сталинградта

СТАЛИНГРАД, Август 8-тин дүргүзүнд америк көдөз ажыл-агый төлөөлери Сталинград хоорай-биле болгаш оон көрүнүтү черлеринде танышканнар.

Парицян — Сталинградтын камгалаанын музейин аалчылар улуг сонургалды көргөпөр. Хамааты дайыкта Парицяннын база Ада-чуртун дайынынын үезинде Сталинградтын камгалаанын төөгүзүн дугайы, гитлерчи фашизмни чычашаварынын херезинге эвилелчи коалициянын ролунун дугайы музейин директору Н. И. Подлесов төлөөлериин жекигинеринге чугаашкан. Сталинградтын маадары камгалаачыларынын адрезине делегейин бүгү чүктөриинден келген белектерин болгаш байыраарын салгыта аалчылар үр доктаганнар. АНШ-тын президентин Рузвельтинин 1944 чылдын май 17-де Сталинградтын маадары камгалаачыларын америк улустун кайган магадаанын илеретип, чедирген бижик төлөөлериин калчөтөйи хандыткан.

Музейге аалчылар Парицяннын болгаш Сталинградтын камгалаачылары бодунун үш оодары-биле идеялык киришкен дон казак П. С. Курин-биле танышканнар.

Төлөөлериин жекигинери Сталинградтын архитектура бажыныга барган, анда Сталинградтын катан тургузушкунуун болгаш сыйыралынын шаанлары-биле танышканнар. Архитектура бажыныга «Сталинград тургузушкуну» деп документтин кино-чуртук аалчылар улуг кичээл-биле көргөпөр.

Музейден чорутурда, америк көдөз ажыл-агый төлөөлериинин удуртукчу Уильям Ламберт демдегелет дептеринге Сталинград тургузушкунун төөгүзү-биле тодаргай танышар органы төлөөлөргө тымысканы дөш музейинин аймакчаларына өөрүп чептерин илеретип бижик.

Америк улус Сталинград чанынга турар

(СЭТА).

Улустар аразынын Брюссельге ажыттынар бүдүрүлгө делгелгезинге хамаарыштыр

БРЮССЕЛЬ, август 5. 1958 чылда Брюссельге ажыттынар улустар аразынын бүдүрүлгө делгелгезинге кириж дугайында Совет Эвилелинин чепшөрешенин Бельгиянын хей-ниитин сеткил ханышканы-биле уткаан. Бельги парлаганын дыңнадыларын бугаар алыр-

га, «дамшык херектер министрствозунда болгаш чазактын делгелге комитетинде бо дыңнадымын сеткил ханышканы-биле хулаан алган». Совет Эвилелинде аылды ол делгелге кириж дугайында амгы үеде 31 чурттар база чөпшөрешкен.

(СЭТА).

Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле улустар аразынын эртем-техниктиг конференциясы

ЖЕНЕВА. (СЭТА-нын туснай морр.). 1954 чылдын декабрь 4-те КНО-нун Коз Ассамблеянын IX сессиянын шийтирин бугаар чылдырган атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле улустар аразынын эртем-техниктиг конференциясы Женевада нацилар ордузунда август 8-те ажыттынар. Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле дуржулга ны солжарынын, иччангаш улустар аразында дүшкүрүтү чорукту чавырадыларынын, күрүнеер аразына бүүрежири чорукту бажылаарынын херезинге бодун салымшыкынын кириер сорулга конференциянын киржикчилеринин мурунда туруп турар.

Конференцияга 72 чурттарын, оон иштинде ССРЭ-нин, УССР-нин, БССР-нин, Англиянын, Франциянын, Канаданын, Индиянын, Польшанын, Чехословакиянын, Венгриянын, Югославиянын, Япониянын, Австралиянын, Бирманын, Египеттин, Индонезиянын, Италиянын болгаш еске-даа чурттарын төлөөлери келген.

Конференциянын ажымында бир муң ажык төлөөлөр кирип турар, оларын ордузунда эртемни болгаш техниканын аны-бүрү адырларынын сурагалы эртемденери болгаш инженерлери бар.

Конференцияда ССРЭ-нин төлөөлөр академик Д. В. Скобельцын, УССР-нин төлөөлөрин УССР-нин Эртемдер академия-нын президентин академик А. В. Палладин, БССР-нин төлөөлөрин БССР-нин Эртемдер академия-нын президентин В. Ф. Купренич баштаан. Совет төлөөлөринин составында кесүү эртемденер: академик А. В. Топчиев, ССРЭ-нин Эртемдер академия-нын корреспондент жекигүнү В. С. Емельянов, профессор Д. И. Блохинцев, ССРЭ-нин Эртемдер академия-нын корреспондент жекигүнү В. И. Беккер, академик А. П. Виноградов болгаш ескелер-даа кирип турар.

Конференция август 30-ге чедир үргүлчүлөр. Ол үенин дургузунда оон киржикчилери атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле аны-бүрү санал-оолдарын дугайында хей санын эртем илеткелерин болгаш меделерин пленарныг хуралдарында болгаш аны-бүрү секцияларга дыңнаарлар.

39 чурттарын эртемденеринин күүсеткени, а ол ишкан КНО-нун организацияларынын тускайжытканы ийн муң ажык аймадары конференцияга кириген.

Конференция нацилар ордузунда Ассамблея залында ажыттынгаш, улустар аразынын эң чугула конференциялары бо залга болуп турары чачыл болган. Бирги хуралдын ажыттынарнын ирак мурунда-ла конференциянын киржикчилери, швейцар болгаш даштык парлаганын, фотожурктун, кинонун хей санын төлөөкчлери, радио-репертерлар чыгып келген турган.

Президиумун олар чегинге швейцар конференциянын президентин М. Птишпер, КНО-нун чингине секретары Д. Хаммаршельд, конференциянын даргазы Х. Баба, конференциянын чингине секретары У. Уитман олурупкан.

Конференциянын даргазы Х. Баба швейцар конференциянын президентин М. Птишперге өс берген. Швейцариянын федералдыг эрге-чачыргаларынын, Кантионун болгаш Женева хоорайнын эрге-чачыргаларынын мурунда президентин У. Уитпер конференциянын киржикчилерин бажыр чедирген.

М. Птишпер тайбыңнын херезинге бараан болуп сорулганын чедип алырынга кады аймакчалыгынын үзегер-нижон конференция көргүзөр дээринге бүүрелин илереткен.

Оон дараазында даргалачы байыр чедирери-биле КНО-нун чингине секретары Д. Хаммаршельдге өс берген.

Д. Хаммаршельд бодунун чугаашыны ажыттынгаш конференциянын онза улуг ужу-дузанын демдеген шийган. Моон-биле холбаштыр конференция эртемниг үнденинге организастынгаш болза-даа, ол чүгө эртемниг өвс, харын экономика, социал болгаш политика талазы-биле өң

Атомнуг болгаш водородтук чепсекти хоругдаары дээш улустар аразынын конференциясы

ПЕКИН, август 8. Хиросимадан азынган меделерин барымаалап Синьхуа агенттелинин дамчымы турары болза, атомнуг болгаш водородтук чепсекти хоругдаары дээш инда болуп эртин турар конференциянын төлөөлери атомнуг чепсекти хоругдаары дээш ат салымшыкынын чымырын талазы-биле кампаниянын күштөдирер дугайында айтырларын чугаашканын көрү-биле 6 бөлүк кылдыр үстүп алган.

Хиросиманы болгаш Нагасаканы атомнуг бомбалаанын таварыштыр турган үеде өлгөн кижиерин төрөдериин

чугула түндөлдөргү болуп деп Хаммаршельд демдегелген.

Д. Хаммаршельдин чугаашынын соонда конференциянын даргазы Х. Баба дөргүзүп күрүнеерин чазактарынын баштынарынын, а ол ишкан Индиянын чазанын баштынын чедирген байырагы конференциянын адынга келгенин дыңнаткан болгаш бо чедирген байырагы конференциянын индириден номчуп дыңнадырын чогуур чурттарын талазы-леринин удуртукчуларынга санадаан.

Чедирген байырагынын номчуп дыңнаткан соонда конференциянын даргазы Х. Баба өңе чугаашын чугаашкан. Баба конференциянын киржикчилеринге байыр чедирген болгаш атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажылаарынын айтырларын талазы-биле бүгү делегейин эртемденеринин дуржулганын солжар чоруктун кижи төрөлетеге канчар-даа аажок улуг ужу-дузанын болурун айтыкан. Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажылаарын хөгжүдери-биле ажыттынын турар перспективаларын айтышкан, Х. Баба элзон хей экономиктиг айтырларын шийтирээринге атомнуг энергиянын ужу-дузанын дугайында доктаап чүве чугаашкан.

Атомнуг энергиянын тайбың сорулгаларга ажылаар талазы-биле улустар аразынын кады аймакчалыгынынчө оратор кылтырган.

Бистиң идеген турарымын ишкан чокта чаа эгелен политиктиг байладың дыка экижонорун ачымында улустар аразынын кады аймакчалыгынын орунда бүгү-ле моондактарын чоруту чедир үргүлчүлөр апар дээринге идеген болурун барымаалап бар деп өмөдөгөз.

Атомнуг энергиянын тайбың сорулгаларга ажылаарынын талазы-биле улустар аразынын эртем-техниктиг конференция-нын бөгүнүгү хундускү хуралы делегейин эртемтиктиг курлаавыраарынын талазы-биле хергелдерин дугайында айтырмын чугаашкан.

Конференция «Энергиянын чаз үнер дөстөрүн талазы-биле делегейин хергелдерин дугайында» анган эртемденер Робоникс, Данае оларын илеткелди, «экономиктиг хөгжүдө болгаш энергия талазы-биле хергелдерин дугайында» Мэсонун (АНШ) илеткелди, «Чехословакияга энергия бүдүрүлгөсүн хөгжүдериин перспективаларын болгаш тайбың тургузушкунга атомнуг энергиянын ролунун дугайында» А. Шевичтин (Чехословакия) илеткелди, а ол ишкан чамдык илеткелерин база дыңнаан.

Моон-биле конференциянын хундускү хуралы дозулган.

ЖЕНЕВА. (СЭТА-нын туснай морр.). Бөгүн атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажылаар талазы-биле улустар аразынын эртем-техниктиг конференция-нын киржикчилери пленарныг хуралына бодунун ажымын үргүлчүлөр турганнар. Энергетиктиг атомнуг тургузулганын, ылангыга атомнуг электри станциялары тургузары-биле холбашкан айтырларынын, а ол ишкан бо сорулгаларга атомнуг энергияны ажылаарынын перспективаларын чугаашканыннар. Совет эртемденер Д. Блохинцев болгаш Н. Николаевтин «ССРЭ-де үлетпүрүң баштайгы атомнуг электри станциясы болгаш атомнуг энергетиканы хөгжүдериин аргалары» деп илеткелди конференциянын киржикчилери улуг сонургал-биле дыңнааннар.

1954 чылдын июнь 27-де ССРЭ-ге 5 муң киловатт-шак күштүгү үлетпүрүн баштайгы атомнуг электри станциясын ажылаалга кириген деп илеткелде салгыдырч турар.

ССРЭ-нин чазак атомнуг энергиянын тайбың сорулгаларга ажылаарынын улуг ужу-дузанын хулаан көрүшкөн, бо талазы-биле улустар аразынын кады аймакчалыгынын хөгжүдериин деткириин чүгө, ССРЭ-де бо үлетпүр электри станциясынын болгаш оон ажымынын дугайында илеткелди конференцияга кирип шийтирлээр деп илеткелде чугаашкан турар.

Илеткелди кылган профессор Д. Блохинцев ССРЭ-де атомнуг электри станция-

зынын агрегаттарынын кол-кол характеристикасын берген болгаш оон ажылаанын чыл дуржулганын анализтеп чугаашкан. ССРЭ-де баштайгы үлетпүр атомнуг электри станциянын турусканы болгаш оон ажымын атомнуг электри станцияларын тургузушкунга болгаш ажылаанын эргежок чугула техниктиг дуржулганын чыыр, эргежок чугула үлетпүрү тургузар болгаш кадрларын белеткээр органы берип турар деп Блохинцев демдегел шийган.

Амгы үеде бо станция болза, бистиң чуртувуска атомнуг энергетиканы хөгжүдериин боттуп үндөпн болуп болган оон ажымынын дуржулганын атомнуг энергиянын тайбың сорулгаларга калбаа-биле ажылаарынын орунчө кириерин бодун турар еске-даа чурттарга база ажыктыг болуп шыдаар деп Д. Блохинцев чугаашкан.

Илеткелчи оон ынай совет үлетпүр атомнуг электри станциянын тургузуун, физиктиг онзагай чүдөлдөр болгаш ажылаанын негеделерин тодарзын көргөзөн.

Станциянын ажымынын чыл дуржулганында ишти түндөп кылдыр энергиянын үнер дөш атомнуг реактор болуп турар атомнуг электри станция дык-ла иделгел болгаш туруштуу-биле «ажылаар апар деп чүвени айтып болуп деп Д. Блохинцев чугаашкан.

Профессор Д. Блохинцев ССРЭ-де ажылап турар атомнуг электри станциянын дуржулганын үндөзүлгөн, 50—100 муң киловатт-шак күштүгү болгаш оон артык аны-бүрү хевирлерин атомнуг электри станцияларын амгы үеде төлөөлөр турар деп меделген болгаш оон еске электр-станцияларга болгаш улуг атомнуг электр-станцияларын артык күчүлүн көргөскөн. Экономиктиг санажылааларга, ылангыг станцияларын электри энергияны ажылап үндүрер аргаанын үндөзүлгөн бир киловатт-шак электрэнергиянын өртө 10—20 коллектеп ашык болуп деп чүвени ой айткан.

Илеткелдин түндөлдөгө профессор Д. Блохинцев делегейин эртемденеринин кады аймакчалыгынын үлетпүрүнүгү чаа адыр—атомнуг энергетиканы хөгжүдериинге дык таарымчалыг салдарын чедир деп шийип демдегелген.

Д. Блохинцевтин илеткелдин талазы-биле делегейин чугаашканы хуралга болган, оон чорудуламында совет эртемденер Канаданын, АНШ-тын, Англиянын, Индиянын, Аргентинанын төлөөлөрүн айтырган дык хей айтырларын харымдаан.

Иллинойе (АНШ-та) штаттын аргонск национал лабораториянын директору У. Зинн америк бөдүк эртемденеринин илеткелдин конференцияга кириген, бештен он муң чедир киловатт-шак күштүгү, хайнын турар сулагу мендел-энергетиктиг реакторнун конструкциянын болгаш ажымынын тайылбырын ук илеткелде берип турар.

Англи эртемденер Д. Хиллдин болгаш С. Джоселинтин илеткелдине атомнуг энергиянын бүдүрүлгөсүн Англиянын капитал салымшыкынын дугайында меделген, Харуалда эртем-шынчыл ажылаарын чорударына Англиянын кириген ашка-хергелдерин дугайында сан-меделерин көргүзүп, Вешиборншта атомнуг энергиянын хөгжүдериинг программаын боттадырарын өткөзөринге эргежок чугула каштал салымшыкынын дугайында айтыртын чугаашканын турарын айтып турар.

АНШ-тын атомнуг энергия талазы-биле комиссиянын жекигүнү Дэвис атомнуг энергияга үндөзүлгөн электри станцияларын тургузушкунга эргежок чугула капитал салымшыкынын дугайында айтырты доктаап, бодунун илеткелдине чүгө чугаашкан. Электрстанциянын төлөөлөр турар күжүнүгү бир киловаттыг салымшыкын чарыгалар Дэвистин салгаларын бугаар алырга ийн чүс бежен хире доллар болуп турар.

ЖЕНЕВА. (СЭТА-нын туснай морр.). Август 8-тин хундускү хуралына конференциянын киржикчилери «Энергетиктиг

курлаавыраарын талазы-биле делегей хергелдерин» деп теманын дугайында элзон каш илеткелдерин дыңнааннар.

ЖЕНЕВА. (СЭТА-нын туснай морр.). Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажылаар талазы-биле улустар аразынын эртем-техниктиг конференциянын август 9-тун хундускү пленарныг хуралына адролуг энергетиканын экономика-нын торийин ролунун дугайында айтырларын, юридиктиг болгаш администрацияга айтырларын чугаашканын.

«Адролуг энергетиканын экономика» деп бирги айтыртын талазы-биле илеткелдерин Лейн (АНШ), Джукес (Англия) кылганнар.

Лейн бодунун илеткелдине улуг адролуг күштүгү станцияларын ап турар энергиянын бодун турар өртөнүн допчуланы берген. Ол ылангыга атомнуг электри станцияларын адролуг оодар чүдүлүн өртөнгө болгаш ындыг электрстанцияларын өске-даа ажылаат чарыгаларына доктаап чүве чугаашкан.

Джукес Англияга турарын бодун турар бирги атомнуг электрстанциялар электр-энергиянын бодунун өртөнүн үндөзүлгөн дугайында илеткелди кылган.

Торийин ролунун дугайында илеткелди анган эртемден Джукер кылган, Ол адролуг энергетикага торийин ажылаарынын аргаларын анализтеп, торийин ажылаарынын чамдык өңн түндөлдөгү талааларын айтышкан.

Адролуг энергетиканын өршөтүн болгаш администрациянын айтырларын талазы-биле илеткелдерин япон эртемден К. Судзуэ, анган эртемден У. Бинке, америк эртемден А. Тейлор кылган, а ол ишкан бо дугайында кадык камгалаанын айтырларын талазы-биле бүгү делегей организастык илеткелди база болган.

Англи эртемден Бинке бүүрүлгөдө ажылап турар ажычыннарын радиациялан камгалаарынын, чоңуну кадыкшылын камгалаарынын айтырларын доктаап чүве чугаашкан. Бо айтыртын шийтирлээр үенинде кол харымсалганы күрүне хулаан ужураут дээрин ой айткан.

Радиациялан камгалаарын хандыраарына улуг ролду радиациялан камгалаачы талазы-биле делегей комиссия, күш-ажыдык делегей комиссия, делегейин Кызыл крестин ишкан делегей органын ойнап болуп ужураут деп Бинке демдегелген.

Кадык камгалаанын айтырларын талазы-биле бүгү делегей организастык илеткелди болза, ураннын аны-бүрү кезектерге чарырын аймакчалыгынын-биле холбаштыр үлетпүр байдалдарын хередидишкенинде камгалаачы чорук кадык камгалаанын өң чугула сорулгалы апарган деп айтып турар. Атомнуг энергияны бүгү делегей ажылаарынын перспективасы-биле холбаштыр хередидишкенинде камгалаачынын айтырларын камгалаа органынага даскан турар ужураут.

Моон-биле холбаштыр кадык камгалаа органынын мурунда турар сорулгаларын айтканын, ылангыга кадык камгалаанын талазы-биле программаларга дараазында кемчелер өң чугула ролду ойнааң турарын илеткелде санал, деп турар:

1. Кадык камгалаа органынын аймакчалыгынын чогуур өөрөлдөгөн.
2. Кадык камгалаанын айтырларын талазы-биле шын боттуп информациянын шөптөдери.
3. Хередидишкенин өзүп турар өңү-биле холбаштыр биче күштүгү хередидишкенин биологтук ажытарын делегей масштабтыга эртем бүүрү-биле шийчээр.
4. Хередидишкенин салдарын-биле тыштып турар генетиктиг ажыктыг чоруктары делегей масштабтыга эртем бүүрү-биле шийчээр.

Тейлор бодунун илеткелдине Каттылган Штаттарда боттадырар турар радиоактивтиг хередидишкенинде камгалаачынын хоолжугулага кемчелеринин системанын тайылбыраан.

Женевада кыдат-америк чугаалажышыкынар

ЖЕНЕВА, август 8. Кыдат-америк чугаалажышыкынын киржикчилеринин бөгүнүгү эртинги хуралынын дозулган соонда моон азданд кады кылган дыңнадымын чарлаан:

«Бөгүн ийн элчинер ужурашкан болгаш хун айтырларын бирги пунятуун чугаалажык көрүнү үргүлчүлөр. Дараазында хуралды августун 10-да срезда, эртингиин 10 шахта чылдырарын олар дугурушканнар.

Чугаалажышыкынага хамаарыштыр туруп болгу дег чыстыргалы тайылбырлашыкынын элп чазар төгөлдө, бөгүнө чедир болуп келген чугаалажышыкынын дугайында моон азданд дыңнадымын чарлаарын шийтирлээр.

«Чугаалажышыкынын өткөзөгө эа-

чин Ван Бин-нашынын 11 америк ужудукчуларын хостан дугайында меделгенден аылды, чугаалажышыкынын бөгүнө чедир хамааты кижиерин боттарынын хамаарышкан чурттарына чедир чылдырларын айтырларын чугаалажык көрү-биле кылжыраатынын келген. Ол айтыртын аны-бүрү талааларына хамаарышкан санал-онал солжугушкуннарын ийн элчинер кылган.

Ийги дугурулга чедип адынмаан шаанда ажык меделедер кылдырыдан дадалаалар ийикке, азы кайыр-бир айтырларын дугайында баштайгы дыңнадыларын кайы-сайынынга кылдыр деп ийн элчинер дугурушкан».

(СЭТА).

Редакторнун оралачымы Т. С. ТАЛГАНЧИК.